

Можливості та перспективи розвитку індустріального (промислового) туризму у Східному регіоні України

*Чередниченко О.Ю., Харківська державна академія залізничного
транспорт, м. Харків*

*Чередниченко А.О., Харківська національна академія міського
господарства*

Туризм і сучасна містобудівна політика тісно пов'язані між собою. Інтеграція і розвиток сучасної містобудівної політики, в тому числі в туристичному напрямку набуває актуальності в період підготовки та проведенні в Україні чемпіонату Європи з футболу «Євро-2012».

За даними адміністрації Держприкордонслужби, починаючи з 2006 року приблизно на 19-23% щорічно збільшується кількість в'їзних туристів в Україну. Список країн, які є лідерами залишається незмінним: Росія, Польща, Молдова, Білорусь, Угорщина. Також, традиційно залишаються незмінними міста їх перебування: Крим, Карпати, Київ. Східні регіони, в тому числі і м. Харків, в силу свого історичного розвитку, не можуть запропонувати для туристів традиційних форм туризму (значних архітектурних пам'яток, СПА –відпочинку, гірськолижного відпочинку).

В зв'язку з планування участі м. Харкова в чемпіонаті Європи з футболу «Євро-2012» є нагода розглянути нетрадиційні форми туризму, реклама їх під час чемпіонату для іноземних туристів з метою звернення уваги на наш регіон та залучення в майбутньому фінансових ресурсів від туризму.

Індустріальний туризм – дослідження територій, будинків і інженерних споруджень виробничого (не цивільного) або спеціального призначення, а також будь-яких залишених (занедбаних) споруджень з метою одержання психологічного й естетичного задоволення або задоволення дослідницького інтересу, захоплення у вигляді фотографування. Також існують спеціальні тури для бізнесменів, зацікавлених промисловістю, які перебувають у пошуку вигідного вкладення коштів у виробництво. Такий вид туризму також називають індустріальним.

Виходячи з того, що предмети соцреалізму традиційно цікавлять європейців, можна сподіватися, що частина промислових об'єктів будуть також цікаві туристам-вболівальникам Чемпіонату Європи з футболу «Євро-2012».

Ближче всього до втілення ідей індустріального туризму в Україні знаходиться Кривий Ріг Дніпропетровської області, де сконцентро-

вано значну кількість помешкань та мостів дореволюційного будівництва, «законсервованих» заводів, залізрудних шахт, кар'єрів, які не такі небезпечні, як вугільні шахти Донеччини. Вони вже включені в туристичні маршрути, що розроблені фахівцями Криворізьського педуніверситету. Наприклад, екскурсія в саму глибоку залізнорудну шахту в Європі «Родина» (глибина горизонту 1500 метрів) займає три години, включаючи інструктаж з техніки безпеки, переодягнення і 90 хвилин підземного обзору. В Кривому Розі площа провалів покинутих кар'єрів становить 4000 га, що викликає зацікавленість у туристів-фотографів.

Харків – одне з найбільших промислових та науково-дослідницьких міст України, мегаполіс із майже двохмільйонним населенням. Основні туристичні потоки, що проходять через місто – це або транзит, або діловий туризм. Сам по собі Харків не має ту харизму туристичних центрів Європи, що, приміром, є в столиці України Києві. Однак говорити про те, що в Харкові звичайному туристові робити нема чого в корені невірно. Харків чудовий хоча б тим, що, залишаючись зразком радянської типової архітектури, має безліч унікальних і цікавих місць. Перше, що пропонують туристові в Харкові – це відвідати площу Свободи – величезний простір у центрі міста, обмежений будинками в стилі типово радянського гігантизму. Про те, що Харків – місто в першу чергу індустріальне, свідчить головна будова на площі – будинок Держпрома (Державної промисловості). Цей зразок сталінської архітектури став першим висотним будинком СРСР.

У Харкові вперше в Російській імперії втілилися новітні, на той час технології, наприклад, було обладнано ліфтом та сміттєпроводом житловий будинок по вулиці Сумській, в так званому будинку «Саламандри». Слід відмітити, що значна кількість корпусів заводів та фабрик, у тому числі діючих, було побудовано в 19-тому та на початку 20-го століть та ще й досі укомплектовано обладнанням, яке майже не експлуатується в європейських країнах. У самому місті є багато привабливих для вказаної категорії туристів об'єктів цивільної оборони, закинутих чи демонтованих заводів і споруд, а для архітекторів будуть цікаві типові житлові будинки, що побудовані в 19 столітті (наприклад в м. Дніпропетровськ після Другої світової війни такі не збереглися). В Харкові є багато специфічних закритих музеїв. В музеях заводів «Комунар» та «Хартрон» зібрана вся історія промислового Харкова.

В процесі реалізації містобудівної політики того часу, індустріальні (промислові) об'єкти м. Харкова розташовано майже в одному

секторі міста зі зручними транспортними розв'язками та транспортними артеріями, розвинутою інфраструктурою харчування та відпочинку.

Таким чином, метою нашого дослідження є активізація уваги наукових та практичних кіл в області як туристичної галузі, так і спеціалістів з розробки сучасної містобудівної політики, фахівців місцевих органів влади і управління, які займаються проблемами розвитку інфраструктури індустріальних міст до втілення ідеї розвитку індустріального туризму Східної України, надання їм відповідних пропозицій та рекомендацій.

До проблемних питань щодо налагодження системи організації та проведення турів індустріального туризму можна віднести:

- недосконалість законодавчо-нормативної бази в цій області;
- необхідність впровадження системи техніки безпеки при проведенні екскурсій на об'єкти підвищеної безпеки;
- відсутність достатньої кількості гідів та спеціалістів в області проведення екскурсій на об'єктах індустріального туризму.

Шляхи реалізації пропозицій щодо впровадження на практиці системи індустріального туризму в регіоні на нашу думку доцільно здійснювати в ході реалізації Державної та регіональної програм з підготовки та проведення до Чемпіонату Європи з футболу „Євро-2012”.

Це не тільки зекономить час на узгодження, налагодження спільних з турагенціями заходів, а й дозволить реалізовувати ідеї та пропозиції в єдиному задумі сучасної містобудівної політики.